

Barn-och utbildningskontoret, Vuxenutbildningen

Handläggare: Knut Nygaard
Titel: Skolchef/Verksamhetschef
E-post: knut.nygaard@norrtalje.se

Till: Utbildningsnämnden

Redovisning av utredningsuppdrag att utreda kostnad och möjlighet för att erbjuda ukrainska medborgare som omfattas av massflyktsdirektivet SFI.

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden tar del av redovisningen.
2. Utbildningsnämnden antar barn- och utbildningskontorets förslag till hur och under vilka förutsättningar utbildning i kommunal vuxenutbildning i Svenska för invandrare kan erbjudas.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

Redovisningen visar på att Norrtälje kommun kan låta sökande från Ukraina som omfattas massflyktsdirektivet läsa inom kommunal vuxenutbildning i Svenska för Invandrare (SFI). Kostnaden bedöms ej rymmas inom befintlig ram utan förutsätter ett extra tillskott för att täcka både administrativa kostnader och utbildningskostnader hos utbildningsanordnarna.

Ärendet

Beskrivning

Utbildningsnämnden beslöt vid sitt sammanträde 2022-09-14 §78 att uppdra till Barn- och utbildningskontoret, BoU, att utreda möjligheter till att låta ukrainare som omfattas av massflyktsdirektivet läsa SFI. Utredningen har beretts inom Vuxenutbildningen där SFI utgör en av skolformsdelarna.

Med anledning av den ryska invasionen i Ukraina aktiverades EU:s massflyktsdirektiv 4 mars 2022. Det innebär att personer som kommer från Ukraina omedelbart kan få skydd i Sverige och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Det tidsbegränsade tillståndet innebär möjlighet att få hjälp med boende, rätt att arbeta, rätt att söka grundläggande vård, rätt till skolgång för barn och visst ekonomiskt bistånd i Sverige.

Det har varit möjlighet för personer som omfattas av massflyktsdirektivet att delta i en kurs i Svenska. Detta har getts inom ramen för "Svenska från dag ett" en kurs som folkbildningsrådet ytterst ansvarat för. Bland de folkbildningsorganisationerna (inkl. Folkhögskola) är det ABF som erbjudit denna kurs i Svenska i Norrtälje. Den utbildningen ger

dock inte betyg eller följer Skolverkets kursplaner. Kursen "Svenska från dag ett" ställer inte heller krav på legitimerade lärare eller rektorer.

Med hänvisning till 29 kapitlet 2–3 § skollagen fastslår Skolverket att personer som har ett tillfälligt uppehållstillstånd eller är asylsökande inte har rätt att läsa kommunal vuxenutbildning i Svenska för Invandrare, SFI, eller Samhällsorientering som båda är kommunens ansvar. Detta innefattar även de som omfattas av massflyktsdirektivet.

Det framkommer dock inte att det skulle vara förbjudet för enskilda kommuner att ändå erbjuda utbildning i kommunal vuxenutbildning i Svenska för invandrare, SFI. Vilket bland annat Ystad kommun gjort. Ystad kommunstyrelse beslöt vid sitt sammanträde 2022-08-24 att erbjuda ukrainska flyktingar enligt massflyktsdirektivet SFI till perioden fram till mars 2023, då det nuvarande massflyktsdirektivet upphör. Också andra kommuner som exempelvis Värnamo och Falkenberg har under hösten 2022 beslutat erbjuda eller undersöka ekonomiska möjligheter att erbjuda SFI.

När det gäller möjligheten för kommuner att erbjuda SFI har Sveriges kommuner och regioner (SKR) har gjort en hemställan till regeringen om att snabbutreda rätten till utbildning för gruppen. Under tiden för denna utredning har inget beslut fattats utifrån SKRs hemställan.

I den utredning som Vuxenutbildningen gjort fanns det per månadskiftet september/oktober 148 personer som skulle kunna erbjudas SFI. Bland dessa är det 12 personer som är mellan 16 och 20 år som också har rätt till SFI. (Möjlighet att läsa SFI gäller från det kalenderhalvår då man fyller 16 år.) Vad det faktiska antalet elever kan bli är dock okänt.

SFI erbjuds av flera utbildningsanordnare (Komvux-skolor). I Norrtälje finns en utförare i egen regi och i Hallstavik i extern regi. Det finns även utbildningsanordnare i Österåker, Uppsala och Stockholm som eleverna kan välja att söka till. Utbudet är också varierat när det gäller undervisningsformer och undervisningstider.

Förutsättningar för att SFI kan erbjudas till ukrainare som omfattas av massflyktsdirektivet.

1. Utbildningsnämnden behöver avsätta ett särskilt anslag utanför ordinarie ramanslag för kommunens SFI-verksamhet för att anta sökande som omfattas av massflyktsdirektivet (Se Ekonomiska konsekvenser).
  - 1.1 Utbildningen erbjuds så länge det tillfälliga uppehållståndet enligt massflyktsdirektivet gäller.
  - 1.2 Sökande ska under utbildningen vara bosatt i Norrtälje kommun.
  - 1.3 Sökande till SFI som är under 18 år räknas som barn och rätt till skola och hänvisas till gymnasieskolorna.
  - 1.4 Sökande ska sakna sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge.
  - 1.5 Sökande ska kunna uppvisa giltigt ukrainskt pass eller annan identifikationshandling.

Lagkrav

Det finns inget i skollagen som förbjuder kommunen att erbjuda SFI till ukrainare som omfattas av massflyktsdirektivet. Däremot kan det enligt 2 kap.1 § kommunallagen ifrågasättas om det är förenligt med kommunens allmänna kompetens. Vilket innebär att om

det är en angelägenhet för kommunen - en kommunal verksamhet - och inte någon annan "instans" som i detta fall skulle kunna vara Migrationsverket eller Folkbildningsrådet. Vidare kan det också ifrågasättas utifrån Likställighetsprincipen, 1 kap. 9 § regeringsformen, det vill säga att erbjuda SFI till en grupp som inte har laglig rätt till det om man inte erbjuder till annan grupp som inte heller har rätt till det.

Koppling till gällande styrdokument

Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, 2022

Ekonomiska konsekvenser och riskanalys

Då det inte finns någon samlad bild av utbildningsbakgrunden för de som omfattas av massflyktdirektivet är det svårt att bedöma hur många kurser och timmar en elev behöver. Det finns också en osäkerhet i hur många som vill studera SFI.

En uppskattning av den totala kostnaden för själva undervisningen skulle hamna på cirka 6 miljoner. Den kostnadsbildningen bygger på att samtliga 136 vuxna börja läsa SFI och läser i 2,5 år. Kalkylen som utgår från ersättningen till externa utbildningsanordnarna bygger på ett uppskattat medelvärde om en kostnad på 44 kr/tim, 400 tim/kurs, 2,5 kurser.

Skulle samtliga elever välja att läsa i egen regi-enheten Norrtälje Komvux skulle kostnaderna öka med drygt 0,5 miljoner. Därtill ökade kostnader för arbetsrum, lärarverktyg och ökad administration gentemot egen regi.

Oavsett om elever läser i extern eller egen regi tillkommer kostnader för Vuxenutbildningens huvudmannans ansvar, det vill säga inskrivning/antagning, administration och uppföljning. Detta beräknas motsvara en genomsnittlig tjänst på 20%, med en högre tjänstgöringsgrad initialt.

Den genomsnittliga tiden för att läsa kurser inom SFI motsvarar 2,5 år. Den maximala kostnaden skulle i genomsnitt motsvara 2,8 miljoner per år.

Utbildning i kommunal vuxenutbildning i Svenska för invandrare erhåller inte något särskilt statsbidrag.

Förvaltningens analys och slutsatser

Utifrån att skapa förutsättningar för ukrainska medborgare till arbete och etablering i Sverige är språket en viktig grundfaktor. Utbildningen "Svenska från dag 1" som Folkbildningsrådet fått särskilda statsbidrag att genomföra är en viktig insats. Den utbildningen följer dock inte kursplaner och är inte heller betygsgivande. För att få en god förutsättning att utveckla svenska som ett andra språk utgör SFI en viktig grund.

Vuxenutbildningen har goda förutsättningar att erbjuda SFI. Det finns flera utbildningsanordnare för de sökande att välja bland och även olika undervisningsformer, orter och tider.

En viktig grundförutsättning är dock att det måste anslås ekonomiska medel för att kunna erbjuda denna målgrupp en SFI utbildning. Det finns en osäkerhet i att eleverna kan behöva avsluta sin utbildning innan betyg erhållits. Vilket innebär att utbildningsanordnarna i så fall inte kan få full ersättning på grund av yttre omständigheter, det vill säga om massflyktsdirektivet inte förlängs efter den 4 mars 2023. Detta innebär i sin tur utmaningar i planeringsförutsättningarna, exempelvis rekrytering av lärare.

Ur ett juridiskt perspektiv kan ett beslut att tillåta SFI för ukrainare som omfattas massflyktsdirektivet ifrågasättas utifrån kommunallagen och likställhetsprincipen. Detta har också SKRs skoljurist påpekat under beredningen, men det inte är helt givet vad utgången av en eventuell överklagan skulle bli. Det går inte att utesluta att ett beslut skulle "ogiltigförklaras" med hänvisning till kommunallagen. Andra kommuner har dock valt att besluta att erbjuda SFI för ukrainska medborgare. Det gör att Norrtälje kommun inte står själv om ett beslut fattas att erbjuda SFI.

Utredningen visar på att ett erbjudande av SFI till ukrainska medborgare förutsätter ett särskilt ekonomiskt tilläggsanslag. Det finns även en osäkerhet i antal personer som skulle omfattas av erbjudandet. Utifrån ett juridiskt perspektiv finns det oklarheter, men det är inte prövat. Således finns det utrymme att fatta ett beslut om att erbjuda SFI.

Tidplaner

Ärendet behandlas vid utbildningsnämndens arbetsutskott 2022-11-30 och Utbildningens sammanträde 2022-12-14.

Jenny Nordström
Förvaltningsdirektör
Barn- och utbildningskontoret

Knut Nygaard
Skolchef Vuxenutbildningen
Barn- och utbildningskontoret

Bilagor

Beslut skickas till

Skolchef/verksamhetschef Vuxenutbildningen
Socialkontoret
Registrator utbildningsnämnden